

Láng Zsolt
Bestiárium Transylvaniae
Az éneklő férgék

Ahogy asztalhoz ültünk, nyálam egyszeriben elapadt, ajkaim egymáshoz ragadtak, gyomrom összeugrott. Talán a megszokott ételek hiányoznak, gondoltam, és mert egyre gyötört az éhség, megfőztem egy halat, amit Anna vásárolt a piacon. Hallevest készítettem, krumplival, sárgarépával és sok-sok zsályával, olyan formában, ahogy Vaszilika tanította. Eleink is ezt ették, Negruzzi báró a múlt században kiadott szakácskönyvében István vajda kedvenc eledelei között tartja számon; akkoriban persze krumpli helyett gesztenyét főztek bele, azonfelül négyféle folyami halat (csupán a halföket) és két tucat frissen fogott rákot raktak az üstbe, végül pedig megpirított kenyérdarabokat. Annának is nagyon ízlett, cikornyás mozdulattal megnyalta mind a tíz ujját, de engem nem vidított fel. A rajtam függeszkedő mélabú közönyével kanalaztam számba, s az öklendezésig forgattam, tologattam ide-oda a falatokat, és a csalódástól könny szökött szemembe. A halhúsnak ugyanolyan íze volt, mint az átázott kenyérnek, mindkettő pedig úgy kínozza ínyemet, mint a késő őszi szelektől felkavart por, amely mindenhová behatolt, még a klastrom folyosóra is. Nem akartam bőjtölni, mert nincs annál képmutatóbb cselekedet, mint ha olyankor bőjtölünk, amikor amúgy sem ehetnénk.

Azarie atya gyűlölte a nőket; ha szóba jöttek, elvörösödő képpel, lábával toporzékolva kelt ki ellenük, Ézsaiás szavaival eretnek és hittől elszakadt boszorkányoknak nevezvén őket. Vaszilika is többször felhívta figyelmemet, hogy nem véletlenül Éván keresztül kísértette meg a Sátán az első emberpárt. Arról viszont mélyen hallgattak, hogy miért egy prostituálnak jelenik meg először a Feltámadott... Az Isten szerelmére, ezt honnan szeded?! , sopánkodott Vaszilika. Nehogy megkérdezd Azarie atyától! Ekkora számárságot! Szigorúan ingatta fejét, s nekem hallgatnom kellett... De ideje, hogy visszakanyarodjam a tagjaimat iszamossá szédítő éhséghez!

Anna, ez a szó valamennyi nyelven úgy hangzik, mint egy kiáltás, ám magyarul talán mindennél fájdalmasabban és sóvárabban hagyja el az ajkakat. Anna, Anna, suttogtam, miután egyedül maradtam. Képtelen voltam kirakni arcát, felidézni mozdulatait, jöllehet csupán az imént csukta be maga mögött az ajtót. A test összerakásának riadt kísérletei következtek: beleszagoltam vetetlen ágyába, arcomat a párnába fullasztva szippantottam ki álmanak foszlányait, csészéjéből a porcelánra tapadt leheletét nyalogattam, belezuhantam szekrényébe, az ajtót magamra húztam, és a sötétségben képzeledtem. Körbejártam a szobát, a fikusz leveleit a fény felé forgatva, oldalról lesve felszínüket, ujjlenyomatait kerestem. Beletúrtam a csorba cseréptálba, kiszedtem egy kék színű ceruzát, a végén rágcsálás nyomaival, belenyaltam a fogak hagyta piciny gödrökbe. Belelapoztam az ágya mellé fektetett könyvbe; szakállamon végighúztam hajkefét. Varázslathoz folyamodtam: kiszedegettem a kefe ruganyos fogai közé beakadt hajszálait, összegyűjtöttem a szőnyegről is, a mosdókagyló faláról is, a párnahuzatról is, az íróasztal nagy, megöszült kaktuszáról is valamennyit, egymáshoz csomóztam őket, és a keletkező óriáshajszálat mutatóujjamra tekertem, miközben valamennyi tekeréskor elismételtem a fájdalmas nevet. Anna, Anna...

Milkov testvér egyszer elárulta, hogy Doroftej atya tiltott könyveket tart szobájában, oda volna érdemes belopakodni. Ott rejtegeti az *Énekek énekét*, de nem a mienket, a Szent História jelképes beszámolóját Megváltónk és Egyházunk szerelletes egybeforrásáról, hanem a rómaiak templomaiban olvasott bűnös iratot! Hátborzongató, suttogta Milkov rémisztően fintorogva. Leó pápa az évnek mind a háromszázhatvanöt éjjelére külön ágyast tartott palotájában, négyévenként megtoldva még eggyel, hogy a szökőnapokra is jusson; a kéjtől ködös tekintetű hölgyekről szólnak a versek. Rajzok is vannak a könyvben: Leó pápának két hímtagia

volt, azért szomjazta örökösen a szajhák társaságát. Az Antikrisztus kismiska hozzá képest... Ezt vagy Mitruj, vagy az a rosszcsonk Milkov ültette a fedbe, dörmögte Vaszilika, ne hallgass a szavukra, semmiféle könyv nincs ott. Ám később a könyvtár egyik hatalmasládájában mégiscsak rábukkantam valamire: a németek nyelvén írták, és telis tele volt metszetekkel, amelyek egyikén ráismertem a két-pöcsű Leó pápára. Zakatoló szívvel azonnal összecsuksztam a kemény, vastag lapokból összefűzött, nehéz könyvet, és visszarejtettem a láda mélyére. Soha nem szedtem elő, és mélyen hallgattam róla. Ám Annánál megtaláltam mai változatát, és végigolvastam. Megdöbbentett, mennyire egyértelműek a sorok, és milyen közönséges rajzok díszítik. Verejtékezve lapoztam, várho, hogy a végére érjek. Aztán vissza az elejére, és az egésznek mohó kívánásában újra olvasni kezdtem. „Az én szerelmesem kezét benyújtá az ajtónak hasadékán, és az én belső részeim megindulának ő rajta.”

Egyik reggel, szenvedélyes kutatásom során, apró, alvadt vérdarabot találtam Anna takarója alatt. Végiggurult az ágylepedőn, s ahogy odakaptam, ujjamhoz tapadt. Felemeltem a fény felé, gyöngyházasan ragyogott, alakja is a szticháriot szegélyező gombokra emlékeztetett. Csak sokkal képlékenyebb volt, összelapadt, ahogy két ujjam közé illesztettem. Nyelvem hegyével megérintettem. Nem az ízét, hanem az illatát éreztem meg legelőbb, az ismert illatot; az éhség karmainak szorítása megenyhült. Anna illata oly erősen áradt szét orrüregemben, hogy hirtelen arra vártam, máris megjelenik előttem a kétségbeesetten keresett ködalak, és beköti megtört szívemet. Anna, Anna! Szememet meresztettem, mintha sötétben vagy sűrű ködben haladnék előre. Hirtelen befaltam a vércseppet, szétrágtam. A bűnös és kárhozatos mozdulattól semmi nem lett kivethetőbb, csupán a sötétség lett nagyobb, pincemélyi hideg áradt szét bennem, az elfeledett és soha meg nem ismerhető dolgok korhadó illatával, és komor ígéretként visszatérő emlékeivel.

A klastromban mindenkinek pinceszaga volt az örökös hagymaevéstől, akinek testén pedig megtelepedtek az élősködők, petróleummal kengette magát, s kisvártatva olyan szagot árasztott, mint a fonnyadt zöldség, amelyet petróleumos hordókban szállítottak hozzánk rozoga teherautókon. Vaszilika nem engedte, hogy a földszinti traktusban elrekesztett, újsütetű fürdőbe járjak, azt mondta, hogy

a csapból folyó vízben a városiak már egyszer megmosakodtak, s az elhasznált, szennyes vizet eresztik át hozzánk földalatti vascsöveken. Nyáron a templomban terjengő csípős verejtékszagot szakajtónyi tömjénnel sem lehetett elfedni... Illatos, szent testekről kevés maradt fent az emlékezetben; Eftimie az egyetlen, akinek épségben megőrződött porhüvelye a mai napig szőlőillatot áraszt a sírkamrából; róla mesélik, lehelete olyan tiszta volt, hogy akihez beszélt, nemcsak látta a mennyország rétjeit, hanem az isteni arcmást szárnyukon viselő lepkék röpködésétől felkavart virágitatot is érezte. A bojárók között szentként tisztelt Sofronie hullája viszont azonnal bomlásnak indult, ami leleplezte őt, mert azt bizonyította, hogy félrevezette az embereket: foltos volt az ő lelke is.

Anna minden alkalmat megragadott, hogy kielégítse kíváncsiságát. Minden porcikám érdekelte, és nem elégedett meg azzal, hogy kívülről szemrevételezze testemet: egy elemlámpával bevilágított a számba, majd a lámpa üvegét tenyerem alá nyomta, mutogatva a kézcsontok vélt árnyait; amikor fürdetett, képes volt fejét nyitott szemmel a víz alá meríteni, hogy megvizsgálja, vajon bőröm pórusai eregetik-e magukból az apró levegőbuborékokat, ahogy gyárkémények a füstöt. Szívemet, tüdőmet hallgatta mellkasomra tapasztott vakondfüllel, kidudorodó vérereimet nyomkodta ujjbegyével, s nevetve találgatta, megduzzadnak vagy lelapadnak, ha elzárja az áramlás útját. Fülcimpámat húzogatta, lábujjamat hajlítgatta, bőrömet dörzsölte, húsomat csipkedte, kifacsart és helyre tett testrészeket. Szívesen belém költözött volna, már fogantatásom pillanatától szívesen végigkísérte volna az anyag átalakulását, vagy amennyiben erre nem kap lehetőséget, hát végre most rám nőjön, miként taplógomba a fa törzsére. Olyanná váltam, mint egy fennjáró imakönyv: elvékonyodott lapjairól nem csupán a betűk olvashatók, hanem jól láthatóan átdereng rajtuk egyszemélyes olvasójuk alakja is. Ahhoz, hogy Annát magam elé idézzem, csupán testemre kellett pillantanom, mert nem volt ennek a testnek olyan darabja, amelyhez ne kötődött volna láthatatlan, de erős szállal ő is...

Törökülésben ült az ágyon. Szemei úgy ragyogtak, mint virrasztó ház ablakai az éji órában. Hol volt e ragyogás forrása? A szemgolyó barnája apró pöttyökből volt kirakva, mindegyik pötty másféle barna, egyik világosabb, másik sötétebb, mi több, a pöttyök újabb pöttyökből álltak, s amazok szint-

úgy tovább osztódtak. A barna golyót áttetsző burkolat védte, ahogy az ég kék abroncsa a föld éltető légtérét, és a fény ebben a vékony üvegpálástban ragyogott. De nem lehetett tudni mibenlétéről semmit sem... A boltozaton apró tárgyak lebegtek, s amikor a barna golyó megmozdult, ahogyan az Isten dicsőségére teremtett világmindenségben száguldó Nap viszi magával a körülötte keringő bolygókat, a tárgyak is megrebbentek, mígnem új körvonalakat, új formákat, új arányokat öltve ismét megállapodtak. A sokféle miniatűr tárgy között egy testet is felfedeztem, ívesen elnyúlva követte a boltozat domborulatát, megnyúlt vétagokkal, tojás alakú fejjel, amely olyan apró volt, hogy szabad szemmel kivehetetlen volt az orca. A tárgyak és a közöttük felbukkanó test a golyó közepén tátongó, krátterszerűen besüppedő fekete folt fölött lebegtek, s olybá tűnt, hogy a titokzatos mélységből szálltak föl, ahogy valódi kráterekből a szeszélyes formájú felhők, majd ugyanúgy, ahogy amazok az ég firramentumán, e tárgyak is megragadtak az áttetsző burkolaton. Ám mégsem! Kivetítődtek a szoba terébe, hogy új szerkezetű matériát elnyerve, betöltésük azt. Így lettem én hús-vér változata annak a párányi testnek, amely boldogan és öntudatlanul lebegett a legpárányibb égbolton, miképpen az angyal a Szentháromság ikonján; onnan röppentem ki, hogy végül elnehezdedő tagokkal süppedjek az ágy rugói közé. Érezni véltem a lebegő test boldog öntudatlanságát; és a test boldogságáról és nyugalomáról már többet lehetett tudni, mert a kivétel és titkos folyamatából megőrződött egy halvány nyom, ami visszavitt: ráébredtem, hogy rugókon elheverő, mozdulatlan testem tudja, mi várja, ismeri a sors jövőendő alakulását, mert némasága az anyag némasága, az anyagé, amely onnan való, ahol az idő forrása felfakad. Elszundítottam, s a káprázat teljessé válhatott: máris felemelkedtem az ágyról, és mákszemnyire zsugorodva, a derengő nyomokon visszarröppentem a kráter fölé, ahonnan magamon rándítva egyet, alábuktam a sötétlő mélységbe. Kisvártatva megszűnt a sötétség, s egy káprázatos csarnokban lebegtem. Sehol semmiféle mozgással nem találkoztam, jóllehet úgy tűnt, mindenütt rejtőzik valami vagy valaki, vagy a homok alatt, mint hatalmas lepényhalak, vagy lepkeként tapadva a kőoszlopok oldalára; vagy éppenséggel szeszélyes alakzatokba merevedve válnak észrevétlenné, sőt egyenesen a fény anyagába oldódnak bele, de ott vannak, és csupán jelre várnak, hogy megele-

nedjenek. Felejthetetlen utazás volt, s talán az elviselhetetlen boldogság ébresztett fel, és a türelmetlenség, hogy végre elmeséljem valakinek, mit láttam. De percekig nem tudtam megszólalni, s minden elillant emlékezetemből. Milyen félrevezetők a szavak! Amiről beszélni kezdtem, egy emberi koponya belső járatainak feltételezett, könyvek lapjairól megismert tünetényei voltak, a lebenyek, sejtek és mikroorganizmusok életteli alakjai, hatalmas dagadt vörösvértettek tágas szobái, szivacsos korallszejtek pincejáratai, sustorogva megnyíló kanálisok, labirintusszerű alagutak, algás cellafalak, málladozó kútkávák és egy kolosszális kalvabelső, valószínű tengeri barlang, ahonnan olykor a felszín káprázatos hegyei is látszottak; és mindez csupán a tapasztalat és tudás szennyezte éber képzelgés volt, a lehető legpontatlanabb.

Szerettem volna újra érezni a különös bíborgomb ízét, de egyik reggel a felhajtott ágytakaró alatt egészen másra bukkantam...

Anna szüleinél mégiscsak csillapodott az olthatatlan éhség, ezért szívesen várakoztam házukban, míg lejár Anna munkaideje. Mártának bejárónő segített a főzésben, így beülhettünk a nappaliba; régi hanglemezeket pakoltatott fel velem egy recsegő pafefonra. Hol tegezett, hol magázott.

– Tudja, kedves Eremie, maga nagyon titokzatos... Maga egy herceg... Tudja, honnan jöttem rá? Ahogy állt a pafefon előtt, és én hátulról figyeltem... Ahogy a lábadat tartottad, abban nagy-nagy előkelőség volt. Meséljen a családjáról.

Titkos moldvai herceg, így mutatott be a szomszédoknak is. Basilideséknél sok-sok vendég tolongott. Aztán két szobát egybenyitottak, a házigazda pedig egy fiókos komód és a zongora közé beállva hegedülni kezdett az elnémuló vendégseregnek. A játékában is volt valami remegő bizonytalanság, akárcsak a járásában, a mozdulataiban, a beszédében. De hiába szegeztem rá tekintetemet, egyetlen testrésze nem remegett. Kicsi terpeszben, feszes lábakon állt, határozott derékdöntőgetéssel kísérté játékát. Amikor megszólalt, a hangja viszont valóban remegett, mint akit nemrég komolyan megijesztettek... Zsidó hang, mondta Márta, jellegzetes zsidó hang. Az előadás után asszonyok vették körül, távolról lestem, hátha közelébe juthatok. Egyetlen pillantásából megéreztem, hogy beszélnem kell vele. De a hullámozó tömeg minduntalan elsodort mellőle. Annyian voltak, mint hús-véti miséken, amikor a büntudatos fővárosi zárán-

dokok miatt pótmiséket kell tartanunk. Basilides szerzeményének Márta-keringő volt a címe, Márta büszkén suttozta, hogy neki ajánlotta, és valóban ráismertem az ő ringatózó járására. Márta és Anna, mennyire egyforma volt ez a két test, és mégis... Márta örökké riadt volt, meg-megtorpant, aztán egyet villanva indult, fejét felszegte hirtelen, majd lehajtotta, a föld vonzásának engedve. Anna időből kiszakadva bámulta az én testemet, úgy ült az ágyon, mint egy kőszobor a tenger fövényén, látszólagos változásban; mert a dagály volt, ami közelített, és az apály takarta ki újfent, a mozdulatlan és időtlen testet... Márta éles és ellenséges pillantása részvételt adott meg, lassan felfakadó szomorúság csillámlott tekintetében, azaz előbb a csontomig lecsupaszított, ám máris oltalmazón mellém állt, és fénybe oldott simogatással övezett, mint aki a lehető legkevesebb fájdalommal a legtöbbet akarja adni.

Reggel ködök gomolyogtak a szemben emelkedő dombok körül, és ahogy kiléptem a kapun, hogy rossz álmaimat kiszellőztessék a fejből, lidércemet, amelyek az Anna szüleinél töltött különös éjszakán rám törtek, egy furán igyekvő alakot pillantottam meg lefelé a Majális utcában, s mivel lépteinek halk kopogása mintha engem szólított volna, nyomába szegődtem. Leértünk az Operához, ahol már nagyobb volt a forgalom, de feleslegesen féltem, az előttem járó a kalapja kirívóan feltűnővé tette. Néhányan zajosan kivonultak egy utcára nyíló kapun, de máris taxiba szálltak, és újra elcsendesedett a tér. Volt valami nyugtalanító a levegőben, bár valószínűleg ez csupán a tér zavaró szoboralakjának volt betudható, egy magas, dőlni készülő oszlopon, az alacsony trombitafák fölött bizonytalanul egyensúlyozó bronzalak emelkedett fölénk, az örök tévedés és félreértettség példázataként. Átsiettünk a régi főtéren, majd felértünk a Szamos-hídra. A férfi megállt, és ráhajolt a híd korlátjára. Mellé érkeztem, és ekkor gyanúm bebizonyosodott: Basilides volt az. Szívem megdobbant. Köszönve mellé léptem, majd a korlát hűvös vascsövére könyökölve, együtt nézegettük a víz elköszönő fodrait, miközben ő arról beszélt, hogy a reggeli séta nélkül nehezebb elkezdni a napot, különösen a szombatot, ami neki a vasárnap volna, merthogy ő zsidó. Most épp a templomba megy, és ha akarom, kísérem el, talán nem okoz zavart ezzel, sem bennem, sem a társaiban, akik a templomban összegyűlnek. Ma emlékeznek meg a Templom lerom-

bolásáról, ilyenkor Jeromos próféta siralmait olvassák fel, tudom-e, hogy ez a legszabályosabb versforma, amit valaha is írtak.

Beléptünk, s ő meghajolt, de nem az előtérben ácsorgó emberek felé, hanem a jobb oldali fal felé, ahol egy szekrény függött. Fejemre illesztett egy kartonsapkát, kezembe nyomott egy imakönyvet, majd leültetett a leghátsó sorban, ő pedig előrement. Kezet fogott néhány férfival, állva beszélgettek keveset, miközben még néhányan érkeztek, nekik is mondott valamit, folyamatosan felém tekintve.

Miklós atya a dájénu imádságot azután is elmondta, miután áttért a mi hitünkre, merthogy az ima ugyanahhoz az Istenhez szól. Istennek számtalan neve van, Mindenható, Elérhetetlen, Seregek Ura, Jahve, Elohim, Véges értelemmel föl nem fogható, Dicsőség Királya, Mindenütt Jelenvaló, Szellem, Tűzgömb, Valóság, Világosság, Élet, Igazság, de valójában egyetlen Isten van, akinek valódi nevét soha ki nem mondhatjuk. Miklós atya a dájénu verseivel imádkozott nagyszombat estéjén, s engem is erre tanított. Figyeltem a férfiakat, ajkaik rebegtek, de nem tudtam kivenni a szavakat. Tucatnyi férfit számoltam meg, a legidősebbik hajlott hátával szinte a földig kétrét görnyedt. Úgy mormogtak, mintha évek távolából hallatszana a hangjuk. Kinyitottam az imakönyvet, aztán vissza csuktam. Repedezett, pikkelyes bőrfedele volt, a repedések derékszögű járatokat vájva szakadtak egymásba. Körmöm hegyével követve egy szélen elinduló vonalat, igyekeztem a túloldalra eljutni. De folyton visszakanyarodtam. Vékony bőrfüllel lehetett az összezárt könyv egyik borítóját a másikhoz rögzíteni, a fület egy szűk vágaton átbújtatva. Megpróbáltam belesni a fülnek hasított résen, s ahogy ujjammal felfeszítettem, a bőr beszakadt. A frissebből tengerillat szivárgott. Felfigyeltem arra is, hogy a derékszögű vonalak határolta négyzetek voltaképpen ablakszemek, s mindegyik mögött, a szűrt, tompa fényben áll valaki, és ha közeledni látja ujjamat, szigorúan ingatni kezdi fejét. Magam mellé csúsztattam a könyvet, s a padra könyökölve, arcomat a tenyerembe rejtettem. Bár nem volt hűvét, elmondtam a dájénu imát, úgy, ahogy atyám tanította, remélve, hogy végre meghallgat az egyetlen, megszólíthatatlan Isten.

Ebédre átmentünk Basilidesékhez, hívtak, majd kint eszünk a lugas alatt, kellemesen hűvös lesz. De eleredt az eső, bent terítettek a már ismert nappa-

liban, csak ezúttal nem nyitották egybe a szomszédos szobával. Behúzták a sötét függönyöket, estét varázsolunk, mondta Basilides, aztán felkattintotta a hatalmas, nyolckarú csillárt, és meggyújtotta az asztali gyertyákat. Este köszöntött ránk, mindannyiunk arcára ünnepélyesség költözött, meghittebb, bensőségebb lett a hangulat. Valahol nyitva maradt egy ajtó, olykor friss illatú léghuzat libbentette meg a gyertyalángot. Anna és Márta elmerülten bámult bele a gyertyafénybe, József viszont nyugtalanul nézett hol erre, hol arra, mint holmi ügyetlen templomszolga, aki mindig megfélekedzik valamiről. József nem akart átjönni, dohogva készülődött. Neki nem pihenés az ebéd Basilideséknél Basilidesékkal. Utálja őket. Az asszony micsoda egy vénség, jobban lógnak a ráncai, mint a ruha fodrai, és avas a parfümje, nyilván a múlt századból maradt meg neki. Nem csoda, ha Basilides szeretőt tart, és megunt nejevel még a szeretője fehérneműjét is kimosatja. A Basilides apja pártaktivista volt, valójában nem igazi zsidók, mert micsoda nevük van, ilyen névvel zsidók nincsenek. Valami cigány pereputty lehet, netán örmény, egykutya, ugyanonnan jöttek, kiviselték magukat, aztán el kellett jönniük, s most nálunk kunctorognak. Ezek csakis azért lettek zsidók, mert a dolog jól jövedelmezett. Utána kellene nézteni, hogy tényleg ott égetek Auschwitzban...

– Te, Ernő barátom, ha ebben az országban is több volna a zsidó, jobban állnánk – mondta Basilidesnek, nagy adag ételt bekanalazva. – Milyen remek csólentet főztél, Gizike!

Basilidesné elpirult, mint egy gyermek, s zavarban az urára pillantott.

– A csólentkészítés egyetlen titka – mondta Basilides –, ami nem titok, minthogy semmi különleges nincs benne, szóval a dolog nem múlik máson, csak azon, hogy lehetőleg fél napig, estétől reggelig bent kell hagyni a forró sütőben, mármint a csólentet.

A nagy, fehér babszemeken olajosan csillogott a hatalmas csillár fénye. Bort ittunk. József váltig szabadkozott, hogy neki még dolgoznia kell, aztán mégis bedöntött egy tele pohárral.

– Nem is gondoltam, Ernő, hogy borivó vagy. Méghozzá meglehetősen iszol. Mi hiába kínáltunk.

– Nesze, bor, meg ne idd! Ez a szólás azt jelenti, hogy a zsidó csakis a zsidó bort ihatja, az idegenekét, az úgynevezett neszeh-bort, nem. Persze, mi már csak lazán tartjuk a szokásokat. Nem vagyunk

strájmliások. Újabban azonban előjönnek a régi mondások: a fokhagyma tovább bűzlik. Öreg koromra el-eljárok a zsinagógába, és valamilyen formában megtartjuk a szombatot is. Sok mindent nem ismerünk már, és valódi rabbink sincs. Gyomrom a legjobb emlékező. A kropot, vagyis a töltött pulykanyakat a szakácskönyvekben hiába is keressük, nagyanyám nem írt szakácskönyvet. Ő két keményre főtt tojást tölt föl a töltelék közé.

Ebéd után Basilideszel átmentünk a másik szobába, hogy megnézhessem könyveit. József az asztalnál maradt, a diós tekercsből csipegette a mazsolaszemeket, és csámcsogva beszélt valamelyik beosztottjával telefonon. Az asszonyok kimentek a konyhába a kávé elkészíteni. A belső szobában a padlótól a mennyezetig könyvekkel voltak beborítva a falak, fő helyen pedig itt is függött egy apró szekrény, kulcsa a zárba illesztve, a kulcsról sárga bojtú selyemmadzag lógott, s úgy tűnt, valahányszor a szekrény felé pillantok, a bojt megrezzen.

Basilides váratlanul odalépett, kinyitotta a szekrény parányi ajtaját, és kiszedett egy fadobozt, amely régi családi fényképekkel volt teletömve. Mutogatni és magyarázni kezdte, kiket örökítettek meg a kezdetleges fotómasinák.

– Én sajnos nem ismerem az anyámat.

– Akkor, kedves Eremie atya, akár zsidó is lehet.

– Nem vagyok megjelölve...

– Valahol bizonyára számon tartják.

– Anyám két és fél éves koromban hagyott magunkra. Csak arra emlékszem, hogy volt egy virágos mintás sárga ruhája. És volt egy nagy, napként sugárzó anyajegy a nyakán, az arca alatt.

– Értem már, mért néz oly áhítattal Mártára.

– Mártára?

– Az anyajegy miatt...

Zavarba hozott, s ettől ő is zavarba jött; elhallgatott. Szemét lehunyta, majd bólintott, mint aki arra vár, hogy akkor kezdjek neki, fedjem fel előtte, mi hozott elé. Vagy ha akarok, hallgathatok. Eddig románul beszélgettünk, ami nekem túl személyes volt, átváltottam inkább magyarra. Kedves olvasmányaimról kezdtem mesélni. Hogy én mindent elolvastam a klostrom könyvtárában, akár kellett, akár nem. Tucatnyi könyv még a régi kutnári kollégiumból került oda, kedvükért deákul is megtanultam. Szeretek könyvek között meghúzódni. Most is hallom, miket mondanak.

Basilidesnek egészen sekély csermely-tekintete

volt, és éppúgy, sebesen átfutott rajtam. Valamit dörmögött arról, hogy náluk a könyv nagyobb tiszteletnek örvend, mint a próféták, akiket Isten azért ken föl, hogy a szegényeknek örömet mondjanak, és hirdessék a megkötözötteknek a megoldást. Ám a hallható szavak mögött, néma beszédével tovább buzdított, jelezve, hogy nincs szükségünk zajos és látványos összeborulásra, sokkal bizalmasabban társaloghatunk így, ezen a legtitkosabb nyelven, csak folytassam, látja, hogy valami nyomja a lelke-met. Én pedig, miközben a számat egy szokásos csevegés rendje és folyása szerint hagyták el a szavak, néma beszédemmel belekezdtem összes kár-hozatos kalandomba, de ő türelmetlenül bólogatott tovább. Nem tétováztam, rátértem arra, amittől a leginkább gyötörődtem.

Kora reggel fedeztem fel ágyunkban. Hüvelykujnyi féreg, rángatózik, s közben tátog, mintha fuldokolna. Anna kért, hogy azonnal dobjam ki, de hova... Behoztam egy mosdótálat, és az ágylepedő egyik szélét felemelve, belegörgettem. Vizet eresztettem rá. Inkább ebihalhoz hasonlatos. Lábatlan békaporontyhoz. A tál aljához tapadva megpihent, igen, láthatólag vízre volt szüksége az életben maradáshoz. Anna sürgetésére beöntöttem a vécekagylóba. Szörnyűséges órák következtek. Hiába zúdítottunk újabb és újabb víz hullámokat rá, szívósan tapadt a csempefalra. Mi több, szörnyű hangon, akárha egy selejtes, tört hangszerű tücsök volna, ciripelni kezdett. Rácsuktuk a véccetetőt, hagytuk, hátha feladja, olykor lehúztam a vizet, de semmi nem történt, s a véccét sem tudtuk használni. A véccékéfével hagyta magát kipiszkálni; visszajtettem a mosdótálba. Ismét lemerült az aljára, és csendben megpihent. Anna szerint belőlem mászott ki, de amikor bevallottam neki, hogy egy vércseppet találtam az ágyban, akkor elkomorult, és ijedten bólintott. Attól kezdve nem vesz tudomást a dolgról; reggel felkel, aztán sietősen készülődik, látom rajta, hogy szeretne minél előbb kilépni az ajtón. A reggeli réműletet nekem kell elviselni. Szembenézni vele. Merthogy immár hét féreg tapad a mosdótál falához. Az első már akkora, mint a tenyerem...

– Különös álmom volt ma éjjel – mondta Basili-des elrévedezve. – Egy akácfa leveléről tépdestem a levélszirmokat. Igen–nem, Igen–nem. Valamit el kellett döntenem. De ahogy letéptem egy levélszirmot, azonnal új nőtt a helyére. Ám a legfurcsábbnak most mégis az tűnik, hogy a levél szára nem

az én kezemben volt, hanem az Önében, Ön tartotta, atyám.

– Amióta eljöttem klostromunkból, én folyton vízzel álmodom. Tiszta a víz az álom elején, de az álom végére zavarossá válik.

– Az álmokról azt mondják bölcseink, hogy lelki sebeinkből serkennek, akárcsak fák kérgéből a gyanta. Ha akarja, elviszem egyszer a mikvébe, vagy ahogy mifelénk mondják, a mikibe. A víz csodákat tesz, majd meglátja.

Napokig semmi nem változott. A férgek egyre szaporodtak és növekedtek. Néha-néha rázendített valamelyik, de a mosdótálban jól érezhették magukat, énekük vidáman, csalogatóan zengett: holdvilágos, nyári rétet idéztek elénk, ahol tücsök és kabóca mellett éjszakai énekesmadarak is megszólalnak az illatozó jázminbokrokon. Amióta Basilidesnél jártam, sokkal kevésbé nyomasztott jelenlétük. Ám az álombeli víz egyre szennyesebbé vált, és már nappal is láttam a kavargó örvényeket. Felnéztem a tiszta égre, és hirtelen tarjagos felhők jelentek meg, örülden forgolódva csápoltak hosszú karjaikkal, s addig pofozgatták a Napot, mígnem kiserkent bíborló vére, és akkor rácsaptak, ahogy sebesült, félholt vadra, hogy végre szétmarcangolják, és gyomrukba temessék. Mintha szemem edényébe ömlött volna a rossz tinta: bármerre nézhettem, a piszkos felhők azonnal felbukkantak. A hajnali percek nyugalma oda lett: hiába álltam ki az erkélyre, hogy kelet felé tekintve várjam a Nap érkezését, s amikor kikel az aranylő párnák közül, azt képzelhessem, klostromunk körvonalait látom alatta, mintha egyenesen udvarunkról, testvéreim markából emelkedett volna az égboltra. Miért is jöttem el? A fájdalom elől nem menekül az igaz keresztény, tanította János testvér, e bolyongó, egyszerű lélek, aki egy hatalmas keresztel a vállán folyton úton volt a hegyek és völgyek csapásain, ismerték az erdő vadjai ugyanúgy, mint a fálvak lakói, mindenhová elcipelte a súlyos tölgyfa keresztet, amelyet egyszer ketten alig bírtunk a vállára fölsegíteni. Véres vállal érkezett hozzánk, és be sem gyógyultak sebei, máris indult tovább.

Egy zörgő edényeket cipelő termetes asszony-sággal együtt érkezünk a mikvé épületéhez, de ő végül a hátsó bejáratához kanyarodva, elköszönt tölünk. Az edényeit tisztítja meg, magyarázta Basilides, majd azt is elmesélte, hogy az épület helyén egykor egy gyógyító forrás csörgedezett, Jeromoskútnak nevezték az itt élő szászok. Akkoriban a

domboldalon végtelen sorokban szőlőt láhattunk volna, néhol egy-egy prэшázat. Egyszer meglöttek itt egy szász cipészsegédet, a forrásba bukott arccal találtak rá, háta közepéből nyílvevessző állt ki, amiből sejteni lehetett, hogy a közelben szórakozó magyar kőfaragók között lapul a tettes, mert azoknak volt errefelé egy célba lövő helyük. Persze, hiába nyomoztak a fiskusok. Viszont a forrást attól kezdve senki nem használta, így aztán a szászok jó pénzért eladták a később városba telepedett s a dologról mit sem sejtő zsidóknak, aztán röhögtek a markukba. De a mikvé vize csodákat tesz... Én is főképp azért járok ide, hogy kikúráljam a farzsábámat.

Lepedőket nyomott a kezembe, de azokat a medence szélén kellett hagyni, mert semmi sem akadályozhatta, hogy a víz minden porcikámat átjárja. Előtte hosszan tisztálkodnom kellett egy fürkében, szappannal és kefékkel, kádfürdőt kellett vennem, a körömöt is levágtam. A falon apró betűs rendszabály utasított minderre, jiddisül, románul és magyarul. Vaszilika egyszer megorrolt a jászvásári archimandritára, aki a pátriárka megbízásából a klastromokat inspiciálta járványok idején, és megparancsolta neki, hogy valami büdös lében mossa meg a kezét; hetekig dohogta nekem, hogy az archimandrita akár lúgban is megmosdhatna, le nem kopna róla az álnoksága.

Basilides kitátott szájjal merült a vízbe, majd felgyenesedett, a beázott mennyezet felé fordult, és ajkait mozgatva suttogott valamit. Mit érez?, kérdezte, miután kimásztunk a medencéből, érez-e valamit? Néma maradtam.

– A zsidók nem ismerik az aszkézist. Nálunk mindenkire érvényes szabályok vannak. Persze, más kérdés, hogy azokat nem mindenki tartja be. De nem akarok ebbe belemenni. Ha Ön, atyám zsidó volna, valamit éreznie kellene. Említettem már a mondást a fokhagymáról?

Miklós atya hét nyelven folyékonyan beszélt, mindazonáltal saját határainál nem állt le. Amikor kiderült számára, hogy anyám néma volt, vagyis nincs igazi anyanyelvem, Babel összes nyelvét rám zúdította, mondván, a szerencsétlenségben az a szerencsém, hogy nincsenek nyelvi gátlásaim. Halála előtt megajándékozott füzetével, amelybe a szavakból kihámozott történeteit jegyezte föl évek hosszú sora alatt. Aki ismeri a szavak értelmét, sok mindent megért a kusza mai világból. Tudja például, hogy Radócz, régi templomi nyelvünkön örömet je-

lent, tehát amikor őseink ott letelepedtek, szívüket boldogság járta át. Ekként értelmezhető Lipa kolostor neve is; a szó azt jelenti, hogy csendes, tehát menj oda, ha csendességre vágysz, és valóban megtalálsz, annak ellenére, hogy a hegyi patakoktól, a kövek örökös morajlásától igen hangos a vidék. Govor neve arról beszél, hogy a templomot az ördög feletti győzelem emlékére állították, Brodé meg arról, miként éltek túl a menekülést a kereszténnyé lett tatárok. Ugyanígy számtalan históriát foglalnak magukba a személynevek is. Nem véletlen, hogy Zamfir atya olyan veszekedős, vagy Polonik atya torkosabb a gyerekeknél is. Eremie, ellentmondásos név, ez is lehet, meg az is. Ad egy, azt jelenti, idegen szőlőtőke fattyú hajtása; ad kettő, arra figyelmeztet, hogy a pokolra is alá kell szállnod, hogy rálelj önmagad igazi arcára.

Másnap reggel elkísértem Annát irodájáig, aztán tanácstalanul ácsorogtam a fagyallal befuttatott vaskapu előtt. Talán először életemben volt bennem ekkora tanácstalanság. Eddig soha nem kellett töprengenem, mit kezdjek magammal, merre lépjek a következő pillanatban. Most azonban semerre sem vezettek lépteim: Anna lakásában a férgesek vártak, Mártánál a túlzott részvét és az érzékek tiltott közelsége fogadott; minden alkalmat kihasználta, hogy közelemben lehessen, és valamilyen apró, játékosnak tűnő beavatási rítussal vezessen beljebb a familiaritás nekem kijáró puha fészkébe. Ha a fejem fáj, ő enyhíteni akarva kínjaimat, kezét fejemre tette; eleinte semmit nem csinált, csupán állt mögöttem, a patefonon egy súlyos hanglemezt forgott, hallgattuk a zenét. A másik keze, azon a helyen, ahol a nyak vonala a vállában folytatódik, bőrömet érintve, csendben megtelepedett, mint akinek nincs valódi szüksége a támaszra, hanem mintegy tartalékul hagyja, de azért sietve meg akar győződni meglétéről. Mozdulatlan volt a kéz, csupán az ujjak lüktetését éreztem bőrömön, amit tikos jelzésnek vehettem. Miklós atyától tanultam, ha ütőeremre tapasztom mutatóujjamat, a lüktetés dombjait és völgyeit kitapogatván, érezhetem, ahogy a vér a szív egyik kamrájából átsorog a másikba, majd zárul a köztük lévő ajtó, és kinyílik egy másik, kattanás és nyikorgás nélkül, oly puhán, ahogy virágvasárnapi barkaszenteléskor egy-egy barkaszem a süppedő szőnyegre hull. Így láttam bele Márta szívébe, így követtem testében a lüktetést forrása felé. Mintha lakatlan tájon utaznék, ahol az utam mentén fel-felbukkanó különleges alakú fák, lyu-

kacsos kövek, egy földbe fúródott színes madártoll arra készítetne, hogy megálljak, és végre nevet adjak neki: mennyire szerettem mindig ezt a céltalan kószálásnak tűnő járkálást klostromunk környékén, jóllehet a szigorú Azarie atya kétféle járást fogadott el, úgymint a cellából a templomba vagy valamely házi teendő elvégzésére vivő, sietős menést, illetve a belső célokat szolgáló, neki-nekilóduló, szenvedélyes zsolozsmázással kísért, az ima intenzitását növelő, netán épp az indulatok csendesítését szolgáló járást; megdorgálta azt, többnyire ijeszten rárípakodva, akit rajtakapott, hogy a virágokra hajolgatva, a madarakat bámulva, szórakozottan bandukol valamerre. Aztán Márta elkezdte a fejemet dörzsölni, olyan mozdulatokkal, mintha egy mélységes kútból akarna kimászni, és semmi más nem állna a rendelkezésére, csupán ujjai, amelyekkel lépcsőt próbál vájni a látszólag puha, ám valójában magát nehezen megadó agyagfalba. Hirtelen feladta, egy darabig úgy tűnt, hogy semmi sem történik, és mégis, ez a semmi, háttere volt egy nagy és egyetemes mozgásnak, amely végzetlenül áramlásként sodor mindent magával. Lassan, fokozatosan egész testével a hátamra nehezedett, hasa a két lapockám közé került. Ha egyszerre történik, észrevétlen marad, de ellentmondásos módon épp a lassúsága tette észlelhetővé; mert a mozdulat várhatóvá tette önmagát, időt hagyott, hogy lessem a következő pillanatot, hogy teljes egészében átélhessem... Mindez a fájdaloműzés szakavatott mozdulatainak háttérében zajlott, ahol a fejem bőrével érintkező asszonykéz lehetett volna a tisztátalan gondolatok és érzések kiváltója; a valódi megkísértés mégsem ott zajlott, ami fokozta sötét izgalmaim, ráadásul a sötétség erőit semmi sem akarta visszaverni. A hátam kiszolgáltató volt, de élvezte is helyzetét, sunyin tudta már, milyen has nehezedik rá, jobban ismerte az elménél a szó értelmét, anélkül, hogy értelme érdekelte volna, ismerte a formáját, az erejét, a lüktetését, a keménységét, a puhaságát. Olyan viszonyban volt a hát és a has, amelyben már nem a formák ajnározzák egymást, nem a szépség fakaszt vágyakat és vágyakkal átízített szavakat, vagy annál is többet, kitarulkozást, nyüszítő sóvárgást. Már nem számított sem győzelem, sem vereség. Egy világ érvénytelen lett, mint ahogy most is tudom, hogy mindaz, amit ebbe a könyvbe beleírok kárhozzatom lesz, de nem számít... A hátam hálás volt a fejem fájdalomának, amiért eltereli róla a figyelmet. Ahogy a vaknak a ta-

pintás, úgy segített engem is ez a has, hogy megeljem elveszett otthonom. Egy nyelvhezát. Miklós atya szerint a magyarnál nincs lüktetőbb, ritmusosabb teltebb nyelv a világon, nem csoda, ha a magyarok büszkéik költészetükre. De hiányzik belőle a szín és az érzék, a dallam, amit a nemek adnak a szavaknak... E percben azonban a nyelvet átszabta a has mozdulata, a nemek muzsikájával töltötte ki, mint egy háttérben felcsendülő kórus, amely a hangra ütemes kongatását magasztos, lélekbe hatoló dallammá varázsolja.

Mégis elindultam Mártáék házához, de aztán a bejárati kapu nyikorgása elbizonytalanodott. Nem léptem be a házba, hátul kószáltam a kertben.

– Eremie atya, Eremie atya!

A kerítésen tagbaszakadt, tar férfi hajolt át, és két karral integetett, menjek közelebb. Akkor már legalább egy órája róttam lépteimmel a laza kerti ösvényt, kanyarogva a nyúlánk törzsű fák között. Hébe-hóba sustorogni kezdtek a fenyők, aztán a kert végi magányos nyírfa is rákezdett fájdalmas hangon, mintha a fenyők felől érkező szomorú hír rendítette volna meg annyira. A fák összenőtt lombjai alatt sötét és nyirkos volt a levegő, a szúnyogok is meg-megtámadtak, ellenben távol a háztól, mintha imbolygó lombárny volnék magam is, kiszakadhattam életem egyre bonyolódó eseményei közül. Volt ott egy pad is, két fenyőtörzs közé beszorított gyalult deszka, buzgó imádkozásra hívó hely, s jóllehet erősen sajgott már a talpam, inkább elkerültem a padot; egyrészt a veszteglőre zúduló éhes szúnyogok csípései miatt, másrészt, mert a padról rálátás nyílt a házra, mégpedig épp egy vakablakra. Mifelénk nem voltak vakablakok; ahová ablak kellett, oda ablakot vágtak, ha tenyérynit is, ahová meg nem, a fal megbolygatásával nem bajlódtak. Ülhettem háttal is, a pad immár végképp összenőtt azzal az ablakkal. Mint ahogy a maga során az ablak Orbu testvérünkkel. Testvérünkkel? Vasárnap délben találtunk rá, pünkösdkor, ami azért is emlékezetes, mert akkor léptem a szeminárium első osztályába. Ott hevert, mint egy ázott macskakölyök, a virágok között. Még lélegzett, de már nem volt ereje sírni. Mitrea atya életben tartotta, és vártuk, hátha jelentkezik érte valaki, talán az Úr színeváltozásának ünnepén, midőn újra megnyitjuk a kapukat a városi nép előtt. Szegény Mitrea atya, attól kezdve évekig csak a kölyök gyomrának gondja után járt reggeltől estig. De ez most mellékes. Orbunak nem volt szeme, pontosab-

ban, ha fölemelte szemhéját, nem ragyogott fel a szem élő tava, csak egy fakó bőrredő látszott. Bőrszemet adott neki az Isten, mondta Vaszilika. Ám a legkülönösebb a gyorsan felserdült fiúban egészen más volt, aminek alkalmasint mégis köze volt vak-ságához. Lelki vagy testi fájdalmait rettenetes, eltorzult mozdulatokkal adta a világ tudtára: összegörnyedt, kezét hasára szorítva, mintha gyomrából vagy mellkasából igyekezne kiráncigálni a fájdalmat, hogy a maga közvetlenségében tárja a nézők elé; kifacsart könyöke, kifordított lábfeje, lüktető, rángatózó teste megrázó erőlködésről árulkodott, miközben a bőrredő miatt tekintete halott és kifejezéstelen maradt, és e hátborzongató ellentmondás mindenkit iszonyattal töltött el. Amidőn a lelki vagy egyéb nyavalyától meggyötört test immár szabályosan és elszakadva adja át magát a fájdalom felszakította zokogás sodrásának, odáig ez a fiú soha nem jutott. Nincs neki könnye, kelt a pártjára Mitrea atya, nem tud sírni. Mündazonáltal különös állapotba inkább megvetést váltott ki, mintsem részvétet ébresztett volna. Köntöse az állandó rángatózásban minduntalan félrecsúszott, kivillant gyűrött, rongyos és szennyfoltos gatyája, előtűntek láb-szárának, térdének kék-zöld foltjai, ótvaros sebei és vöröslő dudorai. Dajkája, szegény Mitrea apó öregecske szemével mit sem látott ebből, ő csak azt hajtogatta, milyen rettenetes ennek az emberpalántának, hogy Isten megvonta tőle az emberi közösség vigasztaló erejét. Mert képtelen elmondani, mi bántja, miáltal többet szenved magánál Aprig vértanúnál is, aki szintén vak volt, de Isten igéjével nem csupán magát, hanem másokat is vigasztalni tudott, ellenben Orbuból kipotyog minden istenes szó, kihányja az ígét magából, képtelen egyetlen imát megtanulni, egyetlen fohászt elismételni. A ház vakablakáról Orbu jutott eszembe, a maga istentelenségével, és róla ismét a ház, ahol délelőtteimet töltöttem, Annára várva. És ha a padra ereszkedtem, kevés idő után akaratlanul is egy hang szakadt ki belőlem, magamnak is váratlanul és megfejtethetetlenül, mintha szegény Orbut akartam volna kisegíteni. Kiáltásomra Márta kijött a házból, és érdeklődve lesett hátra a kert felé, hogy mi történt, talán fába szorult féreg ordított? Én is meglepődtem, miféle hang volt ez, talán farkasüvöltés, talán madárvijjogás, vagy inkább szarvasbögés, vagy egész egyszerűen egy elevenen megnyúzott nyúl sikolya lehetett. Nem ültem a padra, jöttem-mentem hát. És akkor tekintetem lebillent a földre, és

felfedeztem, hogy körülöttem kitaposott fenyőmagoncok hevernek. Leguggoltam az egyikhez, fel-emeltem. Derekán még ott cipelte a magot, amelyből kitekeredett. A klastrom könyvtárában számos efféle rajzot láthattam; emberi, állati és növényi magoncokat, mindegyik hasonlítván egy ősmag bel-sejéből kimetszett, spirálisan feltekert embrióra, amelyről végképp eldönthetetlen volt, hogy emberi, állati avagy növényi kezdet. De ne kalandozzak el messzire, térjek vissza az integető férfhoz.

– Atyám, én is moldvai vagyok, Tomsa a nevem. Szucsavából költöztünk ide, idestova negyven esztendeje. Nagy kérésünk volna hozzád... Az unokánkkal baj van. Már próbálkoztunk az itteni pópákkal is, de azoknak csak az autókön meg a biznisen jár az eszük... Az asszony finom csorbát főzött, szívesen látunk ebédre.

A csorba valóban finom volt, majdnem olyan finom, mint a Vaszilikáé. Az udvaron, a szőlőlugas alatt terítették asztalt, azt mondták, bent a házban nagyon meleg van. Miközben a levest kanalaztam, előadták, hogy a gyereket ők nevelik, mert szülei kint dolgoznak Nyugaton; amikor tehetik, hazajönnek ugyan, és szünidőben a gyereket is kiviszik magukhoz, minden héten csomagot küldenek, játékokat meg édességet. Természetesen ők is szívüket-lelküket kiteszik a gyerekért, de hiába minden, mert egy idő óta valami történt. A fiú egyre szótlanabb lett, mígnem odáig jutottak, hogy egész egyszerűen megkukult. Bele szállt az ördög, suttogetta fojtott hangon az asszony, miközben férjjurára nézett. Letáborozott itt a Sátán, folytatta Tomsa, és sebesen keresztet vetett; föl pattant, besietett a házba. Újra az asszonyé volt a szó: a kakasom eltűnt, annak előtte meg a kotlóm hiába ült majd egy hónapig a tojásokon, csak minden harmadikat tudta kiköltetni. Már próbálkoztam szentelt kaláccsal, gyertyával, koszorúkkal, füstölőkkel, sőt még a csontokkal is, de eredmény nélkül. Atyám, nagyon fiatalnak nézel ki, de azért bízunk benned. Hallottuk, hogy honnan jöttél. A férjem nagyapja diakónus volt, az enyém pedig Rares bojáréknál szolgált. Jó moldvaiak vagyunk. Pénzt is adunk a kolostor javára, csak segíts rajtunk.

Vaszilika kellene ide, gondoltam. Magam előtt láttam öreg dajkámat, ahogy efféle hírek hallatán nekilödul, és mint egy vadászeb, máris szimatolni kezd. Ismerte a legravaszabb rontások ellenszereit, és nagyon ritkán maradt alul. Őt képzeltem magam elé, amint gondterhelt arccal felemelkedtem, és rá-

erősen körbesétáltam az udvart, benéztem a fészerbe, az egykori kocsiszínbe, aztán bementem a házba, jobbra és balra forgatva fejemet. A konyhában találtam Tomsára, épp a gyereket próbálta kibicálni az asztal alól. Ez a rögeszméje, ruháit leveti, aztán bebújik az asztal alá... Intettem, hagyja csak. Fölhajtottam a viaszosvászon terítőt, s lehajoltam. A kölyök rémulten pillantott rám, de azért igyekezett pillantásával pillantásomat elfogni, nehogy lepillantsak meztelen szemérmére. Gyere ki, szóltam neki, de a gyerek nem mozdult. Olyan szaporán lélegzett, mintha lépcsőkön rohagálna le s fel. Hagyjuk, majd kijön, ha akar, visszakoztam az asztaltól, Tomsát is erre intve. Egyszeriben megdermedtem. A gyerek ködös és rémuló szabadulásvágyában, amely félelmét is átvilágította, jobban a szabadsághoz tapadt, mint én, és ezáltal több volt nálam, sokkal közelebb állt mindenhez. De más okozott valódi rémületet. Szembogarának sötét kútja barlang szajaként sötétlett, nem lehetett látni, mi van bent, láthatatlanul áradt ki a rejtély, míg nem ott a barlang mélyén megvillant egy másik szempár... Olyan váratlanul mellettem termett a félelem, mint a palackból bújó szellem. Ha eddig azt gondoltam, színház az egész, Vaszilika pedig a legkiválóbb színészként forgatja szemeit, mostantól rájöttem, mennyire hideglelősen komoly a játék...

Tomsáék látható elégedettséggel figyeltek, ez aztán érti a mesterségét, bólogattak egymás felé, miközben azt is láttam, mennyire megszeppentek, félvén, hogy mindjárt megtalálom, amit keresek, és amivel nekik kell szembenézniük. Ki tudja, miféle szégyenükre bukkanok. Körbejártam a házat ismét, felmásztam a padlására, leereszkedtem a pincébe. Tomsáék ott szuszogtak mögöttem, semmiről sem akartak lemaradni, de már valami kétely is beléjük költözött. Én meg egyre elszántabban kutattam házukban, belenéztam a szekrényekbe is, kihúzogattam a fiókokat, felhajtottam a terítőket. Vaszilika gyakran magával vitt a faluba, és mondhatom, ő még az asszonyok szoknyája alá is benézett, nem paráznaságból. Felhajtottam a padlóra terített szőnyeget, benéztem a falakat burkoló szöttesek mögé. Mennyire hasonlított e fészekszerű szoba Rebeka anyó kunyhójához. És az illatok is hasonlóak voltak. És ugyanaz a kicsiny oltár a leg-sötétebb szobában, a Szent Szűz képe, mellette Jézus Krisztus, előttük egy váza, a vázában műrőzsa csokor, az egyik rőzsában elemmel működtetett kicsiny villanykörte égett örökkön örökké. Tomsa

ugyanúgy beszélt, ahogy mifelénk beszéltek, a negyven esztendő sem koptatta ki belőle az i erejét, az állkapcsának alsó fele kissé előrebillent, ettől voltak olyan erőteljes i hangjai, és ez az előredöntés egyben lelki határozottságot is kölcsönzött jellemének. Mintha hazatértem volna...

Vaszilikát többször megróta a németvásári archimandrita, egyszer pedig eltiltotta úgymond mindennemű kuruzslástól. Archimandritánknak cukorbaja volt, mentolos gyógyszereket szopogatott, amelyeket egy köntöse mélyén zörgő zacskóból kotort elő. Mindenkitől megkérdezte, méltónak tartja-e arra őszemélyét, hogy a pátriárka utódja legyen, és ha nem volt elég gyors és lelkes a válasz, felpaprikázva belekötött minden apróságba. Fölöttebb hiú ember volt, kedvelte azokat, akik a megboldogult Eftimie atyához hasonlították. Később jobb belátásra tért, nem tudhatom, mi volt az oka, és mindannyiunk előtt kijelentette, hogy a mások baját orvosló, a mások szenvedésein enyhítő testvérünket tisztelnünk kell, főképp, ha a nép egyszerű, egyesek szemében netán együgyűnek tűnő gyermeke. Egy este loholó férfi hívta Vaszilikát, rettenetes baj történt, nagy atyafi-szeretetükben összegabalyodtak a falu lakói, mégpedig Turturie gazda lányának lakodalmán. Vaszilika elrohant, és csak hajnal felé tért haza. Közben akkora ézengés támadt, mint Úrnapján szokott, de nem esett, csak villámlott és mennydörgött. Én az ágyamra feltérdelvén az ablakból lestem, mikor jön már dajkám. Hajnal előtt megpillantottam a szemközti domboldalon a villámok fényében, hatalmas botjával hadonászva ment, szakálla előreszegeződött, mert fejét felszegve magasan tartotta, mint egy győztes hadvezér. És mögötte tucatnyi kecskelábú, birkaszarvú, ökörfarkú lény, sántikálva, bicegve, görnyedten igyekezett utána. Mentek a Szamárdomb meredek sziklá felé. Aztán fertályóra múltán jött is vissza, immár egyedül. De hogy mi történt a meredélynél, arról hallgatott. Hiába faggattam. Miért nem meséled el, mi volt ott? De ő csak rázta üstökét. És mint olyankor, ha nem akarta elmesélni, mi történt, belekezdett egy újabb történetbe Tolsztoj hercegről, aki már élete során elnyerte a szent titulust. A herceg mindig tartott maga mellett egy nyomorékot, egy éhenkórászt, egy csonka-bonka eszementet, különösen, amikor elutazott valamely fényes külföldi fürdőhelyre, magával vitt egy béna lábú gyermeket, és végig maga mellett tartotta, mert istenfélelmében, nem, inkább

istenszeretében el akarta kerülni, hogy egész idő alatt csakis önmagával foglalkozzék. Mint ércek között az arany, a nap a planéták között, a drágakövek sorában a karbunkulus, vadak között az oroszlán, fák közt a libanoni cédrus, olyan a mások javát akaró ember Isten teremtményei között, prédikálta az archimandrita. De Vaszilikán senki nem tudott túltenni.

– Nehéz megtalálni, amit keresek, mert bármi lehet – mondtam Tomsának, aki ettől zavartan nézett feleségére. Talán túlon túl fiatal vagyok még, ezt olvastam le gondterhelt arcukról. Tomsa a pincében megmutatta a borát, és megkérdezte, nem innék egy pohárral, hátha segít. Nem, intettem kurtán, aztán már a tyúkólaknál voltam, ahol úgy tűnt, megtaláltam, amit kerestem. A túlfelőli szomszéd kerítése mellett kipiszkáltam a porból valamit. Egy megfeketedett emberi fülhöz hasonlatos holmira bukkantam. Talán ebben volna, emeltem fel a földről, és ugyanúgy összeráncoltam homlokomat, ahogy Vaszilika tette ilyenkor, talán ebben, csóváltam fejemet, bizony szépen iderejtették. Adjunk hálát Szent Vazulnak, hogy nyomra vezetett. A két öreg ámulva figyelt, még a keresztvetésről is megfélekedett. A gyerek a konyhaablak mögül kandikált felénk. Ki rejthette ide?, kérdeztem, s közben a gyereket néztem. Vagy megtaláljuk, ki volt, vagy meg kell próbálni másképp, de könnyebb volna, ha megtalálnák.

– Tudtam – tört ki Tomsa, és égnek emelte két karját. Feje elvörösödött, mint a sisteregve robbanni készülő kazán. – Dudu, te átkozott, verje beléd a Sátán a fullánkját, te kapcarázó, most aztán betelt a pohár!

Kikapta kezemből a fülnek látszó poros valamit, s nekiindult, hogy most aztán már a gyereket is bántja, ő azt nem engedi, egyszerűen agyoncsapja, mire az asszony sírva panaszkodni kezdte, hogy örökké bajuk volt ezzel az alakkal: Dudunak nem tetszett, hogy kakast tartunk, mert zavarta a kukorékolás. Amikor a kakas eltűnt, mi feljelentettük, de a csendőrségen van valamilyen ismeretsége, még nekünk támadt bajunk, merthogy két méterre kellene a kerítéstől az ólat felépíteni, meg mit tudom én, mibe kötöttek még bele. Atyám, rimánkodva kérem, menjen az uram után, mert ha elvakítja a düh, se nem lát, se nem hall.

A ház sarkánál utolértem Tomsát, már megcsilapodott. Lépdeltünk a lejtős utcán, a sistergően forró napsütésben. Ötpercnnyire, a sarki épület-

szárnyban működött a klinika krematóriuma, itt dolgozott Dudu. A kémény szürke keramittéglából volt kirakva, és a kéményből szállongó füst is szürke volt. Az ég kifehéredett a forróságtól, s kupolájának tetején bizonytalanul lebegett a nap, mint kit csónak szállít egyik partról a másikra. Lengőajtón léptünk be, meglepően hűvös volt bent a folyosón. Seholy senki, így jó ideig bolyongtunk az egykor fehérre meszelt, málladozó falak között, míg egy újabb lengőajtón bejutottunk egy apró előszobába, ahol megtaláltuk Dudut, akit a mellén lógó felirat tanúsága szerint, valójában Dudurea Mavrodinnak hívtak. Tomsa szótlánul elé tartotta a felismerhetetlen füldarabot, letette asztalára. Ezt maga dobta a kertünkbe?, kérdezte remegő hangon. Dudu zavartan nézett körül, majd rajtam megállapodván, motyogni kezdett, hogy ezt nem érti, ő tisztességes ember, nem szokta mások kertjébe áthajigálni a szemetet... Hát nem látja, mi ez!, mordult fel Tomsa, és fölkapta, majd újra a férfi elé dobta a megfeketedett emberi fület. Mi volna?, nézte meg Dudu. Ezt csakis maga tehette, Dudu szomszéd, az atya találta az ólak mögött, a maga kerítése mellett... De hát ilyesmit, szipákolta Dudurea Mavrodin, ilyesmit bárhol lehet találni... S ahogy felemelte, ujjai között forgatta, a fül szétmállott, s a rátapadt por ragacsos sárrá lett. Ez valamilyen gomba lehet... Netán macskaürülék...

Dudu és Tomsa tovább zsörtölődött, engem közben lekötött a Dudu háta mögötti nagy, szürke vasajtó, a kerek üvegablak, amely furcsán villódzott. Valami kísértetiesen búgott a túloldalán. Közelebb léptem, és a vastag, maszatos üvegen keresztül szűk, boltíves terembe pillanhattam. A terem közepén széles, fekete tepszi állt, alatta kékesen izzó lángok lobogtak. A tepsiben meztelenre vetkőztetett, élettelen, zöldesen fénylő test hevert. Hevert, ez rossz szó, mert nem volt mozdulatlan. Eleinte csupán remegett, annál mégiscsak jobban, hogy a jelenséget a forró levegő sajátos tüneményének lehessen betudni; reszketett mindene, egyedül üveges tekintete maradt mocsanatlan. Mintha folyton felpuffadt-lelappadt volna, mintha... De nem ez az érdekes. Mert hirtelen a hullá nagyot rándult, és egy éles, sziszegő hang kíséretében felült. Karjaival hadonászni kezdett, fejét lóbálta jobbra-balra, előre-hátra; rémséges nyakkörzéseivel tán a nyakáról akarta ellökni megunt koponyáját. De ez még mindig semmi nem volt ahhoz az őrült tánchoz képest, ami ezután következett. Fölpattant, iszonya-

tos ügyességgel, két lábra ugrott, és szenvedélyes ugrálásba kezdett, sarkával döngötte a tepsi alját. Egészen apró részletekre szétszedve látom magam előtt, mert emlékezetemben a kurta jelenet órák hosszat tart, futja időmből, hogy valamennyi testrészén hosszan elidőzsek, hogy lássam az inszaskasztó táncba kezdő csontokat is, a ringatózva andalgó beleket, az egymással keringőző két tüdőt, a két vesét, a két agyfélteke forró tangóját. Nehéz volt eldönteni, mi készül. A forróság izzó pengéje lassan tudta áttörni a csont héjzatát, de végül sikerült neki, és a velő is melegedni kezdett, buggyant egyet-kettőt, miközben a fehérjék már rég gőzzé váltak, a csonthéj még tartotta magát, de aztán feladta, és mint egy gránát szétrobbant; szétvetette ez az egész testet, freccsenve szerteszóródott minden, de ahogy elváltak a darabok egymástól, azon nyomban hamuvá lettek, s a testből immár semmi sem maradt, csupán egy vastag hamufelhő, amely lassan, csillámolva szitált a forró tepsi fölött. Szívem megtorpant egy pillanatra. Kijátni szerettem volna, de mire megszólaltam, minden lezajlott. Keresztet vettem, s rekedt hangon vizet kértem.

Akkor vettem észre, hogy mögöttem ott áll a két elnémult férfi. Tomsa szólalt meg először; ő nem is gondolta volna, hogy itt ez történik. De miért rángatónak?, kérdezte Dudutól. A tűzférgek miatt, mondta Dudu.

– Tűzférgek?

– Igen. A tűz idecsalogatja őket...

Tomsával átvágtunk ismét a kopár udvaron. Elhagyott, cseréptörmelékkel felszórt, poros udvar volt, néhány elsiető fehér köpenyes keresztelte utunkat. Váratlanul megpillantottam Tomsa előtt egy fekete bőrkesztyűt a porban. Előreléptem, és lehajoltam, hogy felvegyem, de akkor láttam, hogy a kesztyű ujjain köröm nőtt, emberköröm... Kiegyenesedtem, szólni akartam, de Tomsa már lehajolt, és rövid tétovázás után felemelte, zsebre vágta. Értetlenül, meghökkenve néztem rá. A rontás ellen, dörmögte bajusza alól.

Ahogy fölfelé lépdeltünk a meredek úton, talákoztunk egy emberrel, kócos és csimbókos haja volt, de szokatlanul éles, lángoló tekintete; Tomsa odavetette nekem, hogy mindenki Sárjézusnak hívja, gyakran felbukkan errefelé, becsenget a lakásokba, de lényegében semmit nem fogad el, pusztán azt kéri, hogy adjanak egy tányér meleg levést. Felfelé kapaszkodtunk a meredek úton, amelyet egykor Majálisnak neveztek, nemrég azonban egy

híres román orvosról Tofet utcára kereszteltek, Tomsa szabálytalanul és egyre apróbb kortyokban szedte a levegőt, én a levegővétel miatt lassabban, kimértebben meséltem neki a szavak hurcolta ellentmondásokról, merthogy Majális azt jelenti, megszabadulni az ördög jelenlététől, miközben tofet, Jeremiás sirámaiban az égetés helyét jelöli, a völgy neve, ahol idegen bálványok oltárán áldoznak az istentagadók. Eközben megjelent a sáros, szakállas, torzonborz alak, szellősen lépdelt, szinte szálldosott lefelé, karját lógatva, hátán valamiféle foltos általvetőféle, és nagyon szigorúan, de azért derűsen nézett ránk; szemembe nézett, és noha nem ismertük egymást, bólintanom kellett, ő pedig visszabólintott. Bár ő volt a szárnyaszegett, a nincstelen, a cececulás semmirekellő, attól, hogy fölülről jött, egészen megváltozott a köztünk lévő viszony. Félvállára dobott zsákja neki-nekiütődött derekána, tompán és súlyosan. Vajon mit cipel?, akartam kérdezni Tomsától, de valami elnémított. Az idegen testszaga ekkor csapott meg. Nagyon régi, ősi illat volt.

Mire hazaértünk, a kisgyerek már beszélt. A lugas alatt ült az asztalnál, és be nem állt a szája. Hogy hívnak?, kérdeztem. Mircisor, felelte, majd arról kezdett mesélni, hogy a padlásablakból szokott ám figyelni, amint kint ülök Józsefék teraszán, behunyit szemmel a nap felé fordulva, és így nem láthatom, hogy körülöttem kicsoda alakok mászkálnak... Nem tudtam szavaira figyelni, mert hálálkodó nagyanyja könnyes szemmel szorongatta kezemet, csókot akart kézfejemre cuppantani, nem hagytam. Márta azt mondta, babonás népség, meg van rökönyödve azon, hogy szóba álltam velük.

Több dolgot is meg kellett nézmem a szótárban. Rököny, ezt is onnan ismerem. Ha megérintettem Anna szekrénybe akasztott blúzait, rökönyös folt maradt rajtuk. Mi több, ha csupán pillantásommal illettem, összegyűrődött, ami vasalt volt, verejték-szagú lett, ami nemrég még frissen illatozott.

József váratlanul tért haza a fővárosból. Kiszállt a szolgálati automobilból, észre sem vett engem, dühösen bevágta az ajtót, és besietett. Mire én is megérkeztem, már bent acsarkodott a konyhában, állt Mártával szemben, és fojtott hangon szidta a bejárónőt. Amikor észrevett, felém kapott, megragadta szakállamat, odarántott arcához közel, és mosolyogva azt sziszegte, rád azért nem haragszom. A szakállam alatt a bőröm jó ideig égett a fájdalomtól, sajgott az orcám, szemem könnyezett,

mindazonáltal igyekeztem jó képet vágni a dologhoz. Milkov is meg-meghúzta szakállamat, ette a sárga irigység, mert neki nem nőtt, hiába is borotválkozott oly eltökélten.

Nálunk Barbu atyának volt a leghosszabb szakáll, övébe dugva viselte, nehogy megbotoljon benne. Mindamellett dús is volt, mint valami bozótos. Nekem arasznyinál nem nőtt hosszabbra, jöllehet, mióta a szemináriumot elvégeztem, nem érte olló. Barbu atya szakállában verébcsalád lakott, és a kvártélyért cserébe kicsipegették a kenyérmorzsát, az ételmaradékot, a morzsára megjelenő bogarakat, apró férgeket. Telente éhező cinkék közeledtek a terített asztalként csalogató szakállrengeteghez, hátha jut nekik is a jóból, de a verebek zajos csiviteléssel, rövid csetepaté után elűzték őket. Barbu atya apró, hessegető mozdulatokkal igyekezett szétválasztani őket, csitítgatta a verebeket, hogy gondoljanak az éhezőkre, de keze valamiképpen mégiscsak lakótársait pártfogolta, amit azok meg is háláltak, és még lelkesebben végezték a takarítás fáradságos munkáját.

József nem hagyta abba a kiáltozást; telefonon folytatta, hol románul, hol magyarul, hol közönségesen és durván, hol nyüsztítve, mint egy kivert kutya. Nem tudhattam, mikor ront ki a kertbe, hogy szokásos módszerével levezesse dühét, ezért inkább a ház előtti parkocskában vártam Annára. A kavicsos ösvényeket már félig benőtte a fű, dudva vert tanyát a virággruppokban, az ösvényt szegélyező gömbölyű köveket moha lepte be. A nem használt utak mellett azonban ott futott egy frissen kitaposott ösvény is, amely a park széleit kötötte össze, a környező utcácskák folytatásaként. Lestem a járókelőket, reménykedve, Anna a szokottnál hamarabb megérkezik. Az arcokról a léptek ütemére szürke por pergett alá, fakó emléke a megszakadt életnek. Mifelénk mindenkiről tudtam, jót vagy rosszat tartsak felőle... Egy ferde orr, bibircsókás áll, egy megfeketedett fog, kancsalság, ismétlődő szemöldökrándítás, kajla fül, egy mosoly, rózsás orca eligazított. Ó, és a barna, napként ragyogó, margarétaként mosolygó, bársonyát és melegét nekem ajándékozó anyajegy... A falusi pópának történetesen akkora orra volt, mint egy ugorka, de bizalmat sugárzott. Mitruj szemölcssei eleitől fogva taszítottak, gonosz szemölcsök voltak. Persze, ha leoperálnánk álláról, és átültetnénk mondjuk a Vaszilika orrára, attól Mitruj nem javulna meg, Vaszilika pedig nem változna csirkefogóvá. Az ikonok

szentjei között is eligazodtam, tudtam, kihez kell imádkoznom. Szent Kirill soha nem segített, Szent Gligor azonban jóakaróan elmosolyodott, ha letérdeltem elé. Szent Ruxandra a királyok ajtajáról integetett, ha beléptem templomunkba. Testvéreimmel sokat vitatkoztunk azon, helyes-e, ha látomásainkról úgy számolunk be, mintha valóságos dolgok volnának. Amikor példának okáért Vaszilika a Megváltót látja átsietni az istállók előtt, vagy egy angyal suhan át Mitrea apó fölött a templomban, vagy védőszentünk, Nagy Vazul köszönti mosolyogva a pünkösdi misére siető Milkov testvéreimet, akkor ezek a látomások egylényegűek-e a valóságos jelenésekkel, avagy csupán olyankor számíthatók azok közé, ha a tárgyak elmozdulása kísérorjúk: ha megnyikordult a tizenkilenc karú csillár, ha lábnyomokra bukkanunk a porban, ha a kilincsen mirha illatozik. Vajon az, akit az utcasarkon láttam elsuhanni, látomás volt-e vagy jelenés? Ezen töprengtem, szememet a sarokra függesztve, és váratlanul megéreztem a Sárjézus illatát. Öreg, kortalan remetéinknek volt ilyen illata. A Sárjézust láttam volna? Főlemelkedtem a korhadttámlájú padról, hogy a magasra nőtt bokrok levelei között keressek szabad kilátást. Nemsokára újból megpillantottam őt, a levelek rései felnagyították alakját, mintha távcsövön keresztül leskelődnék, oly közelről láthattam. Igen, a Sárjézus. Elhaladt a park túlfelégig, egészen lassan, elmélyülten lépdelve, ott megfordult, ugyanolyan lassan visszatért, majd ismét sarkon fordult, távozott az előbbi irányba. Nem e különös szertartás döbbsentett meg, inkább a mozdulatok lassúsága. Miért lépeget így? Miféle rítust végez? Mintha fényből alkotta volna a teremője, és miképp a fény tör át egy üveg mézben, vagy rajzol csíkokat a templom belsejében, úgy haladt ő is előre, testének elnyújtott csóvájával. Nyilván tudott volna sebesebben lépdelni, ám mintha közölni szeretett volna valamit, mintha igyekvőn, és a megértést szorongó izgalommal elősegítő ügyködéssel kívánt volna elmagyarázni egy láthatatlan képet... Igen, azt jelezte, hogy nincs egyedül. Hogy lépked valaki mellette, akit mi nem láthatunk. S hogy milyen kifejezően csinálta, bizonyosságul látomásom szolgált, hiszen minden bizonynyal a láthatatlan társ volt az, akit szemem sarkából, az óvatlan és ezért a lehető legérzékenyebb pillantással láttam a sarkon az úton átsuhanni. Kis híján kiugrottam a bokrok mögül, hogy arcomon a megértés örömevel odarohanjak hozzá, de belém

hasított Azarie atya intelme, hogy soha ne szólítsuk meg az égből érkező látomásokat. Közben a Sárjézus újra végigment az utcán, de ezúttal nem tért vissza, hanem leereszkedett a keskeny, leaszfaltozott síkátoron. Miután eltűnt, még hosszan láttam őt, ahogy szellősen ereszkedik lefelé, ugyanúgy láttam, ahogy a nap fényét, miután lebukott a szemközi domb mögött.

Elhatároztam, ha Anna felbukkan, nem rohanok elé. Egyszer Vaszilika az égő gyertya fölé tartotta tenyerét, és zokszó nélkül tűrte a fájdalmat, így akarván úgymond elűzni gerjedelmét, amit egy falusi kofa támasztott benne, épp a nagybőjtöt lezáró barkaszentelés ünnepén.

Míg várakoztam, valahonnan a bokrok közül két kutya mászott elő; veszettül egymásnak estek. Az egyiknek vöröslően fényes, a másiknak szennyes, fehér bundája volt. Nem voltak nagyobbak egy megtermett macskánál, a vörös bundájúnak megnyúlt, hegyes fogú álkapcsa volt, a másiknak hosszú, csupasz farka, amellyel jókorákat sújtott ellenfelére. Szinte hang nélkül küzdöttek, hol egyik kerekedett felül, hol a másik. A szél feltámadóban volt, a bokrok sustorogni kezdtek, baljóslatúvá téve a kicsiny parkot. Néztem a viaskodókat, s közben felfedeztem, hogy körülöttem mindenhol ezt látom, mindenki nekigyűrködött a másiknak, összefonódva küzdenek, életüket is kockára téve harcolnak életükért: a folyondár a zsurló sanda özönével száll szembe, a fák törzse a folyondár fojtogatását akarja magáról lehántani, egy fekete dongó a virágok szirmát tépdesi, most sárga potrohú darazsak rontanak rá, amott a kavics acsarkodik a homokkal, repedt, csorba kövek küszködnek a láthatatlan idővel, a felhők a széllel szállnak szembe, a lilásan elsötétedő égen a sötétség gyilkolja a fény seregét. Minden, de minden lihegett és hörgött, nem volt semmi, ami kivonhatta volna magát ebből az egyetemes öldöklésből, és ha mégis felfedeztem volna valamit, csupán a viszonylagosság illúziója lett volna, mert másféle óra méri az időket, némelyek az észlelhetőnél lassabban, némelyek sebesebben esnek egymásnak. Csupa eleven harc volt körülöttem a világ, amelyből én sem vonhattam ki magam, a világnak

tartozéka voltam, egyetlen pórusában megtelepedett, élni vágyó porszem.

Valamiért eszembe jutottak a kitaposott magoncok, s mielőtt végleg besötétedett volna, siettem a kertbe, hátrarohantam a fenyők közé, s letérdelve szedegettem össze őket. Mutatóujjammal lyukat nyomtam a földbe, s olyan gyengéden illesztettem beléjük a gyökérlábú lényeket, mintha a legnagyobb bűnömet tenném így jóvá. Fentről a fenyőlombok keserves siránkozása hasított fülembe, mintha már lemondtak volna arról, hogy visszakapják csemetéiket. Én azonban hallani véltem a magoncok halk, de mégiscsak életről árulkodó nyöszörgését, és nem hagytam abba a munkát. A puha föld készségesen engedte magába ujjamat, mint aki ugyancsak hőn várná, hogy a csemeték visszatérjenek belé. A terebélyesedő homály miatt tapogatóznom kellett, kutyaként forgolódtam, kapkodva túrtam a földet, öt ujjammal gereblyéztem át a gyér fűvet, átkozva magam, amiért nem jutott hamarabb eszembe, hogy helyrehozzam dúlásomat. Hűvösséget hozott a szél, befújta kiszabadult ingem alá, reszketni kezdtem. Anna már bizonyára megérkezett, gondoltam, be kellene mennem. Föltápászkodtam, elindultam a ház felé, vagy mégsem, pontosabban mentem is, maradtam is. Mintha vízen úszó deszkákon ugrabugrálnék, elveszítettem a jelen biztonságát, más szóval összezavarodott az idő. Az Idő Ura elfordította arcát, és háta mögött egymásnak estek a pillanatok. És egyszer csak az egyik, eltaposván társait, diadalra jutott. Döbbenet fedeztem fel, hogy kezemben ásót tartok, azzal mélyítem a gödröt, amelybe egy éneklő férget temetek. A féreg immár akkora, mint egy anyja méhéből nemrég kihúzott emberporonty. Pufogó csapásokkal döngölöm rá a földet. De hiába, váratlanul felhangzik rémes ciripelése, olyan hangosan és szakadatlanul szól, hogy a szomszédok is megjelennek a kerítés fölött, jobbról Tomsáék, balról Basilidesék, bámulnak rám, értetlenkedő, nagy, fehér arccal. Egyetlen kivétellel: Mircisor, Tomsáék unokája másfelé figyel, arcát a fenyők fölé fordítva a teleholdat bámulja.

